

De Kolennota (II)

In het eerste deel van de *Nota energiebeleid*, dat vorig jaar is verschenen, heeft het kabinet-Van Agt de grondtrekken van zijn energiebeleid uiteengezet. De peilers waarop het beleid rust zijn het opzetten van een omvangrijk *besparingsprogramma* en het streven naar *diversificatie*. De diversificatiedoelstelling houdt in dat zal worden getracht het energieverbruik over meer bronnen te spreiden. De Nederlandse energiestructuur is momenteel in hoge mate afgestemd op olie en aardgas. Met name door de grote twijfels m.b.t. de vraag of de mondiale olievoorraden wel toereikend zullen zijn voor onze toekomstige energiebehoefte en door het feit dat onze afhankelijkheid van de OPEC-landen (vanwege de vrijwel inelastische energiehonger in het westen) steeds groter dreigt te worden, is het besef ontstaan dat spreiding van het energieaanbod noodzakelijk is. Voor Nederland geldt bovendien dat het aardgasaandeel in het totale energieverbruik moet worden teruggedrongen, zodat deze hoogwaardige energiedrager in de toekomst langer kan worden ingezet voor met name het particuliere kleinverbruik.

De Kolennota is een concretisering van de diversificatiedoelstelling. Zoals vorige week is uiteengezet, zal de koleninzet in elektriciteitscentrales rond de eeuwwisseling 40% moeten bedragen. Er is kort ingegaan op de (vele) problemen die samenhangen met zo'n forse toename van het kolenverbruik; het bleek dat bij een groter kolenaandeel in het totale energieverbruik niet onaanzienlijke (milieu)risico's moeten worden genomen. Gezien deze risico's is het niet zonder belang te weten in hoeverre de toename van de koleninzet bijdraagt tot een grotere diversificatie van het energieaanbod. Alleen dan kan immers een zinvol oordeel worden gegeven over de uitgezette kolenpolitiek.

Nu is het opvallend te moeten constateren dat in de Kolennota op de kleinste details uitvoerig wordt ingegaan, maar dat het uiteindelijke „plaatje”, d.w.z. hoe groot b.v. de olieafhankelijkheid van Nederland gegeven de grotere koleninzet zal worden, ontbreekt. Aangezien op tal van plaatsen de diversificatiedoelstelling in direct verband wordt gebracht met een groter kolenaandeel en door het voorgestelde kolenbeleid „een substantiële diversificatie van de Nederlandse energievoorziening” (blz. 35) zou worden bereikt vond ik dit een merkwaardige omissie, die — de lezer moet het me maar niet kwalijk nemen — enige argwaan wekte. Toen ook het Ministerie van Economische Zaken uiterst terughoudend was in het verstrekken van cijfers (ik kon de diversificatie *berekenen* op basis van deel I van de *Nota energiebeleid*) werd de argwaan alleen maar versterkt. Ik besloot de suggestie van EZ te volgen. Op basis van tabel II van Bijlage I van de *Nota energiebeleid* (deel I), konden de aandelen van de fossiele energiedragers inderdaad worden berekend (zie tabel).

Uit de cijfers van de tabel blijkt dat, gegeven het (lage) energiescenario van het kabinet en de voorgestelde energiepolitiek, de diversificatie van het aanbod van

energie alleen is terug te vinden in een vermindering van het gasaandeel en een toename van het aandeel van steenkool. De olieafhankelijkheid blijft groot en zal zelfs tot 1990 nog wat toenemen. Zonder de vermindering van het gasaandeel in het energieaanbod te willen bagatelliseren, is het de vraag of hier sprake is van de „substantiële” diversificatie waar de nota van spreekt, te meer daar de diversificatienoodzaak wel degelijk in verband wordt gebracht met onze afhankelijkheid van de OPEC-landen. Weliswaar kan het standpunt worden verdedigd dat zonder een forse inzet van kolen het olieaandeel zou oplopen (en dat is waarschijnlijk ook juist), op basis van de cijfers blijkt dat door het gebruik van kolen de diversificatiedoelstelling slechts ten dele wordt bereikt en dat in de toekomst, vanwege de invoer van olie en kolen, onze energieafhankelijkheid van het buitenland zal toenemen.

Gezien deze conclusies kan ik me voorstellen dat het voor het kabinet niet onaantrekkelijk was de diversificatie-uitkomsten naar een bijlage te verwijzen, en dan nog zo te presenteren dat een pocket-calculator nodig is om het inzicht in de cijfers te vergroten. Niettemin moet tegen die handelwijze bezwaar worden aangetekend. De controleerbaarheid van het handelen van de overheid wordt hierdoor sterk beperkt. Mede gezien het (algemene) belang van de te voeren energiepolitiek — er wordt nota bene een volksraadpleging voor georganiseerd — is geheimzinnigheid m.b.t. eventuele tegenvallende cijfers onaanvaardbaar.

Ten slotte wil ik de aandacht vestigen op een ander opvallend punt in de Kolennota. Zoals gezegd moet de koleninzet in elektriciteitscentrales rond het jaar 2000 *ten minste* 40% bedragen; voor 20% van de openbare elektriciteitsbehoefte mag (voor het z.g. reservevermogen) nog gebruik worden gemaakt van gas en olie. De resterende 40% moet worden „opgevuld” met kolen en . . . kernenergie, afhankelijk van de uitkomsten van de z.g. „brede maatschappelijke discussie” en (belangrijker) het resultaat van de besluitvorming in het parlement. In het derde deel van de *Nota energiebeleid* zal de regering een voorlopig oordeel uitspreken over de kernenergie. Hoewel het voor diegenen die enigszins op de hoogte zijn van de opvattingen van het kabinet geen verrassing zal zijn, is het aardig te constateren dat op basis van de Kolennota al kan worden afgeleid dat het kabinet zal kiezen voor kernenergie.

De vraag is namelijk hoe reëel de keuze tussen kolen en kernenergie voor de nog „openstaande” capaciteit van centrales (van 40%) is. Bij de presentatie van de Kolennota noemde minister Ginjaar (terecht) de milieuproblemen van kolen „gigantisch”, terwijl minister Van Aardenne verschillende malen benadrukte dat het voorgestelde beleid „ambitueus” kan worden genoemd. Uit de tabel blijkt dat bij het afzien van de kernenergie-optie in de jaren negentig de koleninzet moet worden verdubbeld. Als al grote vraagtekens moeten worden gezet bij de haalbaarheid van de nu voorgestelde kolenpolitiek, kan een dergelijke toename van het kolenaandeel gevoeglijk worden uitgesloten. Het is duidelijk dat het kabinet met het *minimum* voor het kolenaandeel in elektriciteitscentrales voor de (overigens geringe) diversificatie, meteen een *maximum* heeft aangegeven vanwege infrastructurale en milieurestricties. Met het uitbrengen van de Kolennota heeft het kabinet zijn laatste argument aangedragen voor de invoering van kernenergie.

Tabel. Totaal energieverbruik, (laag scenario) onderverdeeld naar energiedragers, in PJ en in procenten

	Kolen	%	Olie	%	Gas	%	Nucleair	%
1977	134,0	5	1067,7	40	1394,2	53	46,1	2
1985	297,3	9	1524,1	46	1406,8	43	41,9	1
1990	376,8	11	1620,4	47	1415,2	41	41,9	1
2000	858,3/389,4	21/10	1787,8	44	1277,0	32	41,9/510,8	1/13

T. de Bruin